

SECTIO III.

DE EUCHARISTIA.

43. EUCHARISTIA QUID?—44. EJUS MATERIA.—45. QUALIS ADHIDEATUR PANIS?—46 ET 47. FORMA, ET MINISTER.—48. QUIBUS EUCHARISTIA TRIBUTUR.—49. A JEJUNIS SUMENDA EST.—50. QUO TEMPORE OMNES FIDELES EAM SUMERE DEBEANT?—51. EUCHARISTIAE CONFERENDÆ RITUS.—52. DIES FESTUS CORPORIS CHRISTI, PROCESSIO, EXPOSITIO.—53. EUCHARISTIA NOVÆ LEGIS SACRIFICIUM.—54 ET 55. LITURGIA.—56. QUO SERMONE LITURGIA ABSOLVENDA SIT?—57. QUIBUS DIEBUS OLIM MISSA CELEBRARETUR?—58. PLURES OLIM MISSÆ AB UNO SACERDOTE CELEBRATÆ.—59. QUÀ HORA CELEBRARENTUR?—60 ET 61. MISSA PUBLICA ET PRIVATA.—62. QUO LOCO MISSA CELEBRANDA SIT?—63. DOMINICIS, FESTISQUE DIEBUS FIDELES MISSÆ SACRIFICIO INTERESSE DEBENT.—64. MOS ANTIQVUS OFFERENDI PANEM, ET VINUM.—65. MISSÆ HONORARIUM.—66. PRO EO, QUI HONORARIUM DEDIT, SACRIFICIUM SPECIATIM OFFERENDUM EST.

43.

Sacramentum omnium nobilissimum est Eucharistia, per quod ipsum Christi corpus, et sanguinem sub specie panis, ac vini sumimus, Dei que gratia miris modis augemur, modo illud rite, recteque suscipiamus. Eucharistiæ vocabulum græcum est, quod latine reddi potest bona gratia, sive gratiarum actio, quod nomen huic sacramento tributum est, tum quod ipsum gratiarum omnium fontem continet, tum quod in ejus institutione Christus Patri gratias egit. Communionis nomine, quo sæpe appellatur, significatur conjunctio fidelium cum Christo, cui nos hoc sacramentum copulat, et vinculum charitatis, quo nos inter nos in eodem Christo conciliamur, et jungimur (1). Dicitur etiam Cœna, quod in illo novissimæ cœnæ salutari mysterio Christus Dominus hoc sacramentum instituit (2).

(1) Apostolus I. ad Corinth. X. 16, S. Joannes Damascenus de Fid. orthodox. l. 4 c. 15 opp. t. 1 p. 275 ed. Le-Quienii Paris. 1712, et Dionysius, sive potius Auctor operis de eccles. hierarch. c. 5 n. 1 t. 1 p. 232 ed. Anfuertp. 1654, Consule Albaspinæum observ. l. 1 p. 1 et seq. ed. Neap. 1770, et de Eucharist. l. 2 c. 4 p. 560.

(2) Alia, quibus Eucharistia appellatur, nomina vide apud Bonam Rer. liturgic. l. 1 c. 3 t. 1 p. 17 et seq. ed. Taurin. 1747, Drouvenium de Re sacram. l. 4 q. 1 §. 1, aliosque complures. Confer etiam Ballerinius not. 6 in tract. 38 S. Zenonis t. 1 p. 251 ed. August. Vindel. 1758.

44. Duplicem habet materiam, panem, et vinum, quorum alter Christi corpus, alterum sanguis efficitur, conversione mi-

rabili, quam *transubstantiationem* vocamus (1). Vinum ex uvis esse debet, panis ex tritico; azymo utitur Ecclesia Latina, Græca fermentato (2). Utrumque recte consecrari non ambigitur (3); sed propriæ Ecclesiæ consuetudo ab unoquoque servanda est (4).

(1) Catholica Fides docet, verum Christi corpus, et sanguinem in Eucharistiæ sacramento contineri, inque eo neque panem, neque vinum remanere, sed hoc totum in Christi sanguinem, et illum similiter totum in corpus converti. Sunt hæc catholica dogmata à Synodo Tridentina sess. 13 de Sacram. Euchar. Can. 1 et 3, definita adversus Calvinum, et Lutherum, quorum alter veram, ac realem Christi præsentiam in Eucharistia negabat, alter una cum Christi corpore, et sanguine, panis, vini que substantiam in eo sacramento remanere, contendebat. Similiter catholica veritate constat, Christum in Eucharistia esse per veram transubstantiationem, non per impanationem, quæ esset unio hypostatica Verbi Divini cum substantia panis, aut per consubstantiationem, quæ esset conjunctio substantiæ panis, et vini cum substantia carnis, et sanguinis Christi, adeo ut Eucharistia non solum Christi corpus, ac sanguinem, sed simul etiam panem, vinamque contineret. Late catholicam veritatem demonstrant Theologi, quos inter consule Drouvenium de Re sacram. l. 4 q. 6 c. 4 sect. 2.

(2) De usu azymi, atque fermenti magna est inter eruditos disputatio, cum certo statui non posse videatur, num Latini semper azymo, Græci autem fermentato pane semper usi sint. Antiquiores Theologi Scholastici putarunt, latinam ecclesiam ab initio azymum panem ahuisse usque ad hæresim Ebionitarum, quæ anno Ch. 74 erupit; sed cum ipsi Ebionitæ antiqua legalia simul cum Evangelio servanda esse contenderent, Ecclesiam, ne hæreticos imitari videretur, rejectis azymis, fermentum instituisse, ea vero extincta hæresi, ad azymum rediisse. Ità nimirum sentiunt Joannes Scotus in 4 Dist. 11 q. 5, Alexander Alensis q. 52 membr. 5 ad ult. et par. 4 de Sacram. Euchar. q. 10 membr. 4 art. 1 §. 5, S. Bonaventura in 4 dist. 11 art. 2 q. 1, S. Thomas ib. q. 2 art. 2. Verum hæc opinio nullum habet idoneum fundamentum, quo mihi posse videatur, neque ejus rei verbum unum est apud antiquos scriptores, qui per decem priora sæcula res Ecclesiæ scriptis illustrarunt. Nechites Archiepiscopus Nicomediæ apud Anselmum Havelbergensem Dial. 1. 5 c. 15 Spicilegii Dacherii t. 1 p. 200 ed. Paris. 1725 tradit, Melchiamdem, ac Siricium Pontifices fermentum apud Latinos instituisse; verum hæc sententia educta est ex libro Pontificali Damasi Pontificis, ejus, ut omnes norunt, suspecta fides est. E recentioribus tres potissimum ea de re doctorum hominum sententiæ circumferuntur, nimirum Jacobi Sirmondi, Joannis Mabillonii, Joannis Bonæ Cardinalis. Contendit Sirmondus in *Disquisit. de Azymo*, Latinos ab initio fermentum consecrasse usque ad sæculum IX., deinceps vero medio illo tempore, quod excurrit inter Photianum schisma, et Michaellem Cerularium, hoc est inter annum circiter 867, et 1054, azymum adhibere cœpisse. Contra vero Mabillonius Præf. 1 ad sæc. III. Benedictin. n. 64 p. 28. ed. Ven. 1754, et diss. de Azymo et fermentat., perpetuum in Ecclesia Latina azymorum usum ab ipsa Apostolorum ætate fuisse arbitratur. Quæ eadem sententia est Joannis Cassutii in Notit. eccl. sæc. 2 diss. 12, Christiani Lupi Schol. in can. conc. diss. de actis Leonis IX c. 5 et seq. opp. t. 4 p. 312 seq. ed. Ven., Edmundi Martenii de antiq. eccl. rit. lib. 1 c. 5 art. 7 §. 5 et seq. p. 114 t. 1 ed. An-

tuerp. seu Ven. 1763., Antonii Sandinii diss. II de perpetuo azymor. usu in eccl. Latin., et Joannis Ciampini de Azym. et ferment. conject., qui tamen in hoc à Mabillonio dissentit, quod Apostolis indiscriminatim utriusque panis usum tribuere videtur. Sed Joannes Bona rer. liturg. l. 1 c. 25 per tot. p. 150 et seq. t. 2 ed. Taurin. 1749, quasi mediam sequitur viam inter has duas Sirmonti, et Mabillonii opiniones. Nimirum late demonstrat, Latinos per novem, aut octo saltem Ecclesiae saecula nullum posuisse discrimen inter azymum, atque fermentum, sed modo unum, modo alterum panem sine delectu consecrare solitos fuisse. Sententia hæc ceteris probabilior esse videtur, eaque firmissimis nititur argumentis, quæ late ab ipso Bona l. c. exponuntur. Eam vero, præter ceteros, sequuntur Gravesonius hist. eccl. t. 5 sæc. 9 colloq. 5 p. 99 ed. August. Vindelic. an. 1756, Tournelyus Prælect. Theolog. t. 9 in 4 de Sacram. Euchar. q. 4. art. 5. concl. 3. Juvenius de sacram. diss. 4 q. 2 c. 1 art. 4 §. 5, Drouvenius de Re sacram. lib. 4 q. 2 c. 1 §. 5. Armenii, et Maronitæ latinorum more azymum consecrant; sed à ceteris orientalibus fermentum adhibetur. Michael Cerularius, Patriarcha Constantinopolitanus, duabus literis, quarum alteram dedit ad Joannem Tranensem in Apulia Episcopum, alteram ad Petrum Patriarcham Antiochenum, Latinos increpare ausus est, quod azymo uterentur, et nullam esse eorum consecratione demonstrare conatus est. Sed insanum, atque impium hominem refutarunt Leo IX. præclara epistola, et Cardinalis Humbertus, Silvae-Candidæ Episcopus, egregio Dialogo, quæ quique extat t. 17. Annalium Baronii p. 92 et seq. ed. Lucæ.

(5) Concilium Florentinum in decreto Eugenii IV. col. 936 t. 9 collect. Harduini.

(4) Catechismus Romanus par. 2 cap. 4 §. 14.

(N. S. Ad venerabile hoc Sacramentum peragendum, ex ipsius Christi doctrina, panis parari debet, et hic ex farina tritici, non alterius frumenti, et ex aqua pura, et limpida confectus, uti decernit Syn. Penna-fid. Cap. 8, quem nos, atque ea ipsa Synodus *Hostiam* adpellamus. In Ecclesia Latina nonnisi azymo panem consecrari licet; ex antiqua Ecclesiae consuetudine, id quod innuit ead. Syn. Penna-fid. *ibid.* Verum ex eo maxime colligitur, perpetuam non fuisse hanc Ecclesiae nostræ pacem, quod saeculo VII, quum nonnulli Sacerdotes panis usitati, fermentati scilicet, frustrum figura rotundum ad Eucharistiam adsumerent, Syn. Tolet. XVI an. 695, acriter eos duntaxat reprehendens, *Can. 6*, quod *non panes mundos, et studio præparatos* offerrent, id etiam tantummodo præcipit, quod *non aliter panis in Altari Domini Sacerdotali benedictionem sanctificandus proponatur, nisi integer, et nitidus, qui ex studio fuerit præparatus*, nihil de fermento, quod panis usitatus confectus profecto esset, decernens; quin et præf. Synod. Penna-fid. *ibid.* constituens, quod *Sacerdos massam ex farina triticea tantum, et aqua pura sine* (uti legendum putamus) *ulla fermenti, vel alterius rei adpositione consicial, satis indicat, aliquod adhuc fermentati usus vestigium eousque remansisse.*

Inde colligere est, quanta cura panis hic ad purissimam hostiam deputandus, conficiendus sit. Ita sane Syn. laud. Penna-fid. *ibid.* sanxit, *ut Sacerdotes per se (si commode possint) vel saltem per alios idoneos Ministros Ecclesiae, ipsis tamen presentibus, eum consicant.* In Compil. Jo. Teres Lib. 5 Tit. 24 cap. 8 decernitur, quod *Hostias faciant Sacerdotes, vel per se ipsos, vel per Clericos.* Vinum etiam de vite parandum est, cui adijcienda est aqua, uti sanxit præf. Syn. Tolet. XVI cit. *Can. 6*, et Cojac. Cap. 3, et quidem *modica, ut ad naturam vini trahatur.* Quod iisdem verbis constituit Syn. Tolet. an. 1525, cap. 14.)

43. Prioribus Ecclesiae saeculis panis à Fidelibus oblatus eujuscumque molis, ac figuræ consecrari, sectusque in partes populo tribui solebat. Sed pace Ecclesiae data, diligenti cura paratus est (1), atque in modum coronæ compactus (2), eique impressæ cruces, et characteres, qui Christum exhiberent, licet non iidem semper, et ubique fuerint (3). Erat autem panis non ita tenuis, ut deinceps esse cœpit, eratque tantæ magnitudinis, ut ex uno, qui consecrabatur, pane cuncti fideles sacramentum acciperent (4). At deinceps oblata in tenuem abierunt formam ad instar denarii; et tunc apud Latinos, plures oblatae consecratae sunt, grandior una pro sacerdote, minores aliae pro populo, quæ minores oblatae adhuc *particulæ* appellantur. Vino aliquantulum aquæ admiscetur (5), idque ex Apostolica traditione, et exemplo Christi, qui vinum cum aqua commixtum præbuit (6).

(1) Concilium Toletanum XVI c. 6 t. 8 col. 62 collect. Labbæi ed. Ven. Explicat autem Martenius de Antiq. eccl. rit. lib. 1 cap. 3 ar. 7 §. 25 et seq. p. 416 t. 1 laud. ed., quo ritu, qua diligentia, et à quibus conficeretur panis, quem Sacerdos consecrabit.

(2) Epiphanius in Ancorato n. 57 opp. t. 2 p. 60 ed. Paris. 1622., Cæsarius S. Gregorii Nazianzeni frater, dial. 5 de Fid. cathol. pag. 797 Bibl. PP. t. 5 ed. Lugduni 1677, Gregorius M. Dial. lib. 4 cap. 55 col. 404 opp. t. 2 ed. Maur. Paris. 1705. Hinc à quibusdam oblata circulus, et rotula panis appellatur. De forma panis, quo utuntur Græci, videndus Leo Allatius de Consens. occident. et orient. Eccl. l. 5 c. 43 n. 18.

(3) Consule Goarium in Not. ad Eucholog. Græcor., p. 117, Arcudium de Sacram. lib. 5 cap. 53. Card. Bonam Rer. liturg. lib. 4 c. 23 §. 48 p. 209 et 210 t. 2 ed. Taur. 1749.

(4) Confer Juvenium de Sacram. diss. 4 qu. 2 att. 5.

(5) Aliquantulum, inquam, aquæ vino admiscendum est, quoniam multo plus vini, quam aquæ calici infundere oportet c. 45 de Celebr. miss. Concilium Triburiense can. 49 t. 6 collect. Harduini col. 445, duas ex vino partes, unam ex aqua esse jubet. Sed cetera Concilia modicum aquæ infundi voluit, ne vini natura immutetur, neque definiunt, quanta pars calicis ex aqua esse debeat, Causas autem commiscendæ aquæ cum vino explicat Concilium Tridentinum Sess. 22 cap. 7 de Sacrific. miss., et Catechismus Romanus l. c. §. 16.

(6) Nullum quidem est in sacris literis expressum testimonium, quod Christus aquam vino admiscuerit; sed ita tamen ab eo factum esse *Concilio- rum auctoritate*, inquit Catechismus Romanus par. 2 cap. 4 §. 16., et S. Cypriani testimonio comprobatur. Revera in antiquis Liturgiis SS. Basilii, et Cyrilli hujus à Christo factæ commixtionis diserta mentio est; eamque etiam memorant S. Iræneus Contr. hæres. lib. 4 cap. 35 n. 2 p. 270 ed. Paris. 1710, S. Cyprianus ep. 65 ad Cæcil. p. 100 ed. Rigaltii Par. 1666, S. Hieronymus Comm. in cap. 14, S. Marci col. 325 opp. t. 11 ed. Vallarsii Veronæ, S. Cæsarius Arelatensis Hom. 7 in Biblioth. PP. t. 8 p. 326 ed. Lugdun., Concilium Carthaginense III can. 24 t. 2 col. 1405, Aurelianense IV can. 4 t. 5 col. 1565, Trullanum can. 52 t. 7 col. 4562, apud Labbæum ed. Ven. Ex quo intelligi-

tur, quam graviter desipiant Calviniani, et Lutherani, qui hunc ritum aquæ vino admiscendæ in Eucharistia inter humana commenta, ac recentes traditiones referunt. Quamquam tamen aquæ cum vino commixtio sine mortali peccato prætermitti non possit, ea tamen si desit, constare sacramentum, docet Catechismus Romanus l. c. §. 17. Ceterum quæstio est, quæ sæculo XII. excitari cœpit, num aqua in Christi sanguinem, an primum in vinum, deinde in sanguinem convertatur. Vide Drouvenium de Re Sacrament. l. 4 q. 2 c. 3 §. 4.

46. Verba, quibus consecratur panis, hæc sunt: *hoc est corpus meum*: vinum autem consecratur his verbis: *hic est calix sanguinis mei, novi, et æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, et pro multis effundetur in remissionem peccatorum* (1). Munus Ministri, qui Eucharistiam administrat, in ea consecranda, ac distribuenda positum est. Eucharistiam consecrant soli Sacerdotes, non item inferiores clerici, multoque minus laici; quoniam Christus hanc potestatem tantum Apostolis, eorumque in sacerdotio successoribus concessit (2). Num plures simul Sacerdotes conficere Eucharistiam possint, ab antiquis Scholasticis disputatæ est; sed id diu à Latinis factum, et nunc etiam à Græcis fieri constat (3). Quin apud nos manent adhuc vestigia antiquæ consuetudinis in Presbyterorum, atque Episcoporum ordinationibus.

(1) Num in forma, qua consecratur calix, ad vim sacramenti tantum necessaria sint verba *hic est calix sanguinis mei*, an etiam cetera requirantur, vetus quæstio est, de qua vide Jueninium de Sacram. Diss. 4 q. 5 c. 5, et Drouvenium de Re sacrament. lib. 4 q. 5 cap. 3. Quamquam autem Christus voluntatis imperio Eucharistiam consecrare potuisset, revera tamen evangelicis verbis ex pane, et vino suum corpus, et sanguinem confecisse, docet D. Thomas in Summa part. 3 q. 78 art. 1 ad 1, quem Theologi fere omnes sequuntur.

(2) Concilium Lateranense IV. cap. 1 t. 7 col. 17 collect. Harduini, et Tridentinum sess. 22 cap. 1 et can. 2 de Sacrific. Missæ. Lutheri somnium est, omnes Christianos jure divino esse sacerdotes, et omnes, præsertim cum id necessitas postulat, Eucharistiæ conficiendæ habere potestatem. Absurdam hanc doctrinam, et ceteros, qui ab ea dissimiles non sunt, errores Gnosticorum, Montanistarum, Collyridianorum, Waldensium, Calvinianorum late refutant Theologi, atque inter ceteros Drouvenius l. c. q. 4 cap. 1. Celebrem Tertulliani locum, in quo omnes Christiani sacerdotes esse, et omnes offerre dicuntur, accurate inter ceteros expendunt Albaspinaeus de ministr. Eucharist. lib. 1 cap. 8, Herminierus de Sacram. t. 2 cap. 19. Benedictus XIV. de Sacrific. Missæ sect. 1 cap. 15.

(3) Vetus sane hæc erat Latine, et Græcæ Ecclesiæ consuetudo, quam pluribus monumentis confirmant Morinus de Sacr. Ordin. par. 3 exerc. 8 cap. 1, Card. Bona Rer. liturg. lib. 1 c. 13 §. 9 p. 21 t. 1 ed. Taur. 1749, Martenius de Antiq. Eccl. rit. lib. 1 c. 3 art. 8 §. 1 et seq. p. 119 t. 1. ed. Antwerp. seu Ven. 1765. Eam apud Latinos desiisse suspicatur Bona l. c.

p. 22, cum late diffusis Ordinibus Mendicantium, multiplicata sunt onera missarum, atque ideo necesse fuit singulos Sacerdotes, ut iis satisfacerent, singulis diebus privatim celebrare. Nimirum ea res tota pertinet ad disciplinam, quam, salva fide, ab Ecclesia mutari posse, nemo catholicus inficiabitur. Vide etiam Dominicum Georgium de Liturg. Rom. Pont. in princ. t. 3, et Catalanum in Pontific. Roman. par. 1 tit. 12 §. 17 p. 140 et seq.

(N. S. Syn. Tolet. VII Can. 2 constituit, ut si Sacerdoti ægritudinis cujuslibet accidat eventus, quo cœptum nequeat consecrationis expleri ministerium, sit liberum Episcopo, vel Presbytero alteri consecrationem exsequi officii cœpti. Non enim aliud ad supplementum sui initialis ministerii competit, quam aut incipientis, aut subsequenti completa benedictio Sacerdotis. Idque etiam si Episcopus, vel Presbyter consecrationem perficiens, jejunus non sit. Quod quidem postea Missalis Romani Rubricis adjectum est, de Defect. in celebr. Miss. §. 40 n. 5, et Synod. Tolet. XI Can. 14, ut pro casu quo Sacerdos turbatus fuerit, vel ad terram elisus, è tergo semper habeat, qui ejus vicem exsequatur. intrepidus.)

* De hoc proposito V. Card. Gousset Theolog. Moral. tract., Paris. edit. 1853, tom. 2 pagg. 203 et seqq.*

47. Eucharistiam à Sacerdote consecratam etiam Diaconi distribuere possunt. Quamquam enim jus ordinarium eam distribuendi sit penes ipsum, qui consecrat, non id tamen ita necessario pendet ab ordine sacerdotali, ut non etiam aliis committi possit. Et olim quidem Diaconi Eucharistiam populo tribuebant (1); verum id in Occidente præstabant, si necessitas urgeret, autque abesset Presbyter, aut juberet (2). Nunc soli Sacerdotes Eucharistiam administrant; et ejus quidem rei jus proprium, atque ordinarium Episcopi, ac Parochi est, ceteri Sacerdotes ex alterutrius delegatione id præstant (3). Sed jampridem eo jure utimur, ut omnes Presbyteri Eucharistiam præbeant, atque ita jus Parochorum ad viaticum, et paschalem communionem reductum est.

(1) S. Justinus Apol. 1 n. 65 et 67 p. 83 ed. Paris. 1742. Concilium Nicænum can. 18 tit. 1 col. 1531 collect. Harduini.

(N. S. Ex quo desiit communio laicorum sub specie vini, Diaconi ea prærogativa privati sunt; id quod sæculo XII vergente, et XIII incunte contigitis videtur. Adhuc tamen sequitis temporibus nonnihil amissæ prærogativæ vestigiū retinuisse visi sunt Diaconi; quippe qui, absente Sacerdote, Eucharistiam infirmis ministrare potuerunt, ex concessione Andrea Albalati in Constit. Synod. Valent. an. 1255 Const. de Corpore Jesu Christi.)

(2) Auctor constit. Apostol. lib. 8 cap. 28 apud Cotelerium PP. Apost. t. 1 p. 416 ed. Amstelæd. 1724. Concilium Carthaginense IV. Can. 58 col. 1440 t. 2, et Arelatense II. Can. 15 col. 4 t. 5 coll. Labbæi, Gelasius I. Ep. 9 ad Episc. Lucaniae cap. 8 col. 316 eod. tit. 5. Quin propter gravem aliquam necessitatem minores quoque clericos, atque etiam laicos Eucharistiam tribuisse, constat ex martyrologiis Bedæ, Adonis, Usuardi, atque ex Eusebio Hist. lib. 6 cap. 44 p. 318 ed. Valesii Cantabrig. 1720. Ac formidolosis illis

temporibus, quibus ethnici imperio potiebantur, laicos consecratum panem in domos suas detulisse, ut eo clam sumpto sese contra tyrannos instruerent, testatur Tertullianus lib. 2 ad Uxorem cap. 5 p. 169 ed. Rigaltii Paris. 1675. Quem morem etiam post pacem Ecclesiae redditam obtinuisse, demonstrant S. Hieronym. Ep. 48 ad Pammachium n. 15 col. 225 t. 1 ed. Vallarsii Veron. 1734. S. Basilius Ep. 93 ad Cæsar. p. 186 opp. t. 3 ed. Maur. Paris. 1730. S. Zeno lib. 1 Tract. 5 p. 60 t. 1 ed. August. Vindelic. 1758. In suas autem domos Christiani deferebant Eucharistiam aut linea syndone, vel sacco involutam, aut arca lignea inclusam, quod observant Fratres Ballerini in S. Zenon. lib. 1 tract. 14 p. 115 t. 1 cit. ed. Nunc apud Latinos non modo Dominicum corpus, sed sacra etiam vasa laici contrectare prohibentur. Nemo tamen dubitat, quin nunc etiam laicis hæc facultas dari ab Ecclesia possit; et certe S. Pius V. Mariæ Stuartiæ Scotorum Reginæ, cum ab Elisabetha Anglorum Regina catholicis infensissima carceribus detineretur, concessit, ut manu propria Eucharistiam sumeret.

(5) Hinc in Clem. 1 de Privileg. excommunicantur Regulares, qui sine speciali Parochorum venia Eucharistiam præbent.

48. Suscipere Eucharistiam possunt Christiani omnes, qui justi, ac digni habentur (a); et olim quidem tum apud Latinos, tum apud Græcos obtinuit consuetudo, ut etiam infantibus post Baptismum Eucharistia tribueretur (1). Sed quamquam id probabili ex causa factum fuerit, nunquam tamen Ecclesia infantibus rationis usu carentibus Eucharistiam necessariam iudicavit (2); et Latini jampridem ab ea consuetudine recesserunt (3), quam tamen Græci adhuc retinent (4). Nunc igitur Latini Eucharistiæ participes non faciunt pueros, nisi ea mente, atque ætate sint, ut vim intelligant sacramenti; quod Episcopi, et Parochi iudicio æstimandum est (5). Perpetuo amentes Eucharistiam non sumunt; at si ante amentiam piam, et religiosam voluntatem ostenderit, in exitu vitæ eo sacramento donantur, nisi periculum vomitus, vel alterius indignitatis, et incommodi timeatur (6).

(a) Infideles, catechumeni, hæretici, Ecclesiar. censuris obstricti, ac generatim notorii quippe peccatores, uti publici usurarii, homicidæ, blasphemæ, concubinarij etc. à sacro convivio arcendi sunt: neque enim fas est sanctum dare canibus, aut projicere margaritas ante porcos: II Syn. Prov. Neap. Tit. 3 cap. 4: *Curatus enim nulli Eucharistiam in peccato mortali publice perseveranti ministret, occulto autem peccatori publice non neget, instar Christi, buccellam Judæ proditori tradentis*: Synod. Tolet. an. 1525 Cap. 14. Quod vero ad publicos peccatores spectat, satis non est, ut sint sacramentaliter confessi, verum et requiritur, ut publico scandalo satis fecerint: *Occultos autem peccatores, si occulte pelant, et non eos emendatos agnoverit, repellat*. Ritual. Roman. de Sacr. Euchar.

Mortis supplicio perituris Eucharistiæ Sacramentum non est subtrahendum, ait I Synod. Provinc. Neap. Porro ante diem, quo mortis supplicium subiturus est reus, Eucharistia ei conferatur, vel saltem mane ejusdem diei, quo ad mortem trahendus est; nullique dubium sit ad id de

jure Parochos teneri. Idem habet V Syn. Prov. Mediol. Const. 10. Eadem praxis viget quoque in universa Italia, et Germania: at contra in Gallis, et in Hispaniis reis ultimo supplicio damnatis, etiam pœnitentibus, contritis, ac confessis, Eucharistia non conceditur: Gaspar Juenninus *Instil. Theolog. de Sacrament. Dissert. 4 cap. 5.* (N. S.)

Adserit Selvagius; neque in Hispaniis etiam, necis sententia damnatis Eucharistiam concedi, idque proferens Juennini testimonium; verum (tanti viri venia dixerimus) deceptus placet est. Juenninus quippe, loco citato, Dominici Soto auctoritate nixus, obtinuisse olim in Hispania, non ait obtinere nunc, quod SS. Eucharistiæ Sacramentum extremo supplicio puniendis negaretur. Quinimmo Silvium, aliosque contrariæ consuetudinis testes adducit. Porro etsi Alphonsus Sapiens *Leg. 7 Tit. 15 Part. 1*, capitali pœna plectendis, si petierint, Eucharistiam conferendam esse decrevisset, Lex tamen ista vel ad praxim redacta non est, præsertim quum aliquibus in grave Ven. Sacramenti dedecus cedere visum esset, quod ob atrociora crimina damnatis traderetur, uti Andree Albalati in præf. Constit. de Corpore Jesu Christi §. fin., vel Soti ævo jam exoleverat.

Neque miretur quispiam, Hispaniam nostram, Eucharistiam id genus hominibus denegasse. Sciat oportet, Synodum Illiberitanam spem omnem viatici, pacis, reconciliationis, communionis, etiam in fine vitæ recipiendæ, gravissimorum patratibus criminum abstulisse. Sicut quoque Synodus Bracar. I. Cap. 16, alias *Can. 32*, constituisse, quod de his, qui pro suis sceleribus puniuntur, nulla fieret commemoratio, neque eorum cadavera cum psalmis ad sepulturam deferrentur. Et quamvis Syn. Wormat. an. 868, *Can. 10*, in contrariam abierit sententiam; pristinum tamen Hispania morem maluit retinere.

Verum duodecim annis ab edito Dominici Soto volumine I in IV *Sententiarum*, anno videlicet 1557, ex cujus *Distinct. XII Q. 1 art. 11* notitiam hauserat Juenninus, Philippus II mox editam Pii V Constitutionem, qua sancitum erat, ut reis sanguinis sententia damnatis SS. Corporis Christi Viaticum tribueretur, sua confirmandam sanctione decrevit, die 27 Martii an. 1569 quæ inserta est *Lege 4 Tit. 1 Lib. 1 Novis Compil.*; ac ex tunc nullum unquam Hispania reum Eucharistia privavit, sed eisdem pridie quam ad necem adueantur, confertur. Quæ quum ita sint, mirari subest, quod exteros ut plurimum scriptores omnes (si paucos excipias) et præcipue Selvagium Neapolitanum hominem, mores; eique non recens invecti in Hispania, latuerint. *Ex Selvag. Adnotat.*

(1) S. Cyprianus de Lapsis p. 94. ed. Amstelæd. 1700, Auctor constit. Apost. lib. 8 cap. 15 apud Cotelerium PP. Apostol. t. 1 p. 409 ed. Amstelædami 1724, S. Dionysius, potius Auctor Eccl. hierarch. c. 7 §. 11 p. 417 ed. Antwerp. cit. S. Augustinus Ep. 98 ad Bonif. t. 2 col. 265 de Peccator. merit. lib. 1 c. 20 col. 15 et 16 t. 10, et Serm. 172 c. 6 col. 354 t. 5 ed. Maur. Ven. 1751, S. Innocentius I. Ep. 50 ad PP. Conc. Milevitan. n. 5 p. 898 apud Constantium Ep. Romanor. Pontificum.

(2) Concilium Tridentinum sess. 21 cap. 4 de Communion. et can. 4 ejusd. sess. Quod decretum impudenter hæretici carpunt, atque abutuntur potissimum Augustini, et Innocentii locis, ut suadeant, eos infantibus necessariam Eucharistiam agnovisse. Ex horum hæreticorum numero sunt Joannes Dallæus, quique ejus errorem sequuti sunt, Josephus Binghamus origin. eccl. t. 13 c. 4 §. 7 p. 391 et seq. t. 6 ed. Halæ Magdeb. 1759, et Petrus Zornius Hist. Euchar. Infant. Berolini edita an. 1756. Sed horum commenta graviter, et accurate sunt à catholicis, doctisque viris refutata.

Consule D. Thomam. lect. 7 in cap. 6 S. Joannis, Card. Toletum ad d. c. annot. 28, Natalem Alexandrum Hist. Eccl. sæc. 5 cap. 4 art. 5 §. 10 t. 5 p. 409 ed. Ven. 1776, Card. Norisium Vind. August. §. 4.

(5) Vigebat hæc consuetudo apud Latinos etiam XI. sæculo, uti patet ex Hugone à S. Victore de Sacram. l. 1 cap. 20 p. 1576 Bibl. PP. t. 40 ed. Paris., et Radulpho Ardente Serm. in die Pasch. p. 171 terg. ed. Paris. 1754, qui duo scriptores ea ætate floruerunt. Sed jam ævo suo antiquum morem desinere cœpisse, ipse Hugo tradit. Neque solum infantes statim post baptismum, sed et omnes innocentes pueri, tum in Oriente, ac præsertim Constantinopoli, tum in Occidente, potissimum vero in Galliis, Eucharistiæ participes fiebant, si quando multæ Dominicæ corporis particulæ superessent. Evagrius lib. 4 hist. Eccl. cap. 56 p. 416 ed. Valesii Cantabr. 1720, Nicephorus Callixtus Hist. eccl. lib. 17 cap. 25 t. 2 p. 772 ed. Paris. 1650, Gregorius Turonensis de Glor. martyrum lib. 1 c. 10 col. 752 ed. Paris. 1699, Concilium Matisconense II. can. 6 apud Labbæum r. 6 col. 675 ed. Ven.

(4) Consule Arcudium de Sacram. Euchar. lib. 5 c. 11, et Janum Nieium Erythræum Epist. 24 lib. 7.

(5) Catechismus Romanus par. 2 cap. 4 num. 62 et 63. Consule Benedictum XIV. Const. Et si minime 42 §. 9 p. 68 t. 4 ejus Bullar. ed. Rom seu Ven. 1754, et de Synod. Diœces. lib. 7 cap. 12, qui ea de re copiose disputat.

A XII ad XIV annum, pro judicio et prudentia Confessoris, Eucharistia recipiatur. Syn. Valent. an. 1565, ses. 2, tit. 2, cap. 15.

(6) Catechismus Romanus l. c. n. 64, S. Thomas in Summa part. 5 q. 80 art. 9.

49. Eucharistia non nisi à jejunis sumenda est (1), exceptis ægrotis, quibus non jejunis datur viaticum (2), cum in vitæ discrimine versantur. Nullum quidem ea de re divinum præceptum est: quin Christus Apostolis cœnatis suum corpus, et sanguinem dedit. Verum id ipse fecit peculiaribus, gravibusque de causis, neque Ecclesiæ ademit facultatem stabiliendi jejunii, quod stabilivit (3), et quo aliquem solvere unus Romanus Pontifex justis ex causis potest (4).

(1) De hoc jejuniis, quod à dimidia nocte usque ad tempus, quo Eucharistia sumitur, servandum esse constat, late agit Benedictus XIV. de Synod. diœces. lib. 6 c. 8.

(2) Viaticum ab antiquis scriptoribus Ecclesiasticis appellatur quicquid Christianos munire posset, cum ex hac vita migrabant; ideoque eo nomine non Eucharistia solum, sed etiam Baptismus, Confirmatio, Absolutio, Extrema unctio continebatur, uti ostendit Alaspinaeus Observ. lib. 1 c. 11 p. 27 et seq. ed. Neap. 1770. Ita in Concilio Nicæno c. 15 t. 1 col. 550 collect. Harduini, ultimum, et maxime necessarium viaticum, quod pœnitentibus ex vita excedentibus tribuitur, est absolutio, non Eucharistia; et Concilium Vasense I. can. 2 t. 4 col. 1787 collect. Harduini ed. Paris. memorat generatim sacramentorum viaticum. Sed nunc ejus vocabuli significatio augustior est, ac designat Eucharistiam, quæ morientibus datur.

(3) Late hoc argumentum persequitur Augustinus Ep. 54 ad Januar. c. 6

col. 126 t. 2 ed. cit. ubi postquam inquit: *liquido apparet, quando primum acceperunt discipuli corpus, et sanguinem Domini, non eos accepisse jejunos; postremo addit: numquid tamen propterea calumniandum est universæ Ecclesiæ, quod à jejunis semper accipitur? Ex hoc enim placuit Spiritui S., ut in honorem tanti sacramenti in os Christiani prius Dominicum corpus intraret, quam ceteri cibi.* Vide etiam S. Thomam in Summa par. 5. q. 80 art. 8, Nicolaum I. in Respons. ad consuet. Bulg. c. 65 t. 5 Concil. col. 575 coll. Harduini, Card. Bonam rer. liturg. l. 1 c. 21 §. 1, ibique Salam in Not. t. 2 p. 408 ed. Taur. 1749.

(4) Confer Benedictum XIV. Const. 55 t. 4 ejus Bullarii p. 248. ed. Romæ seu Ven. 1758, ubi Jacobo III, M. Britannia Regi, post tenuem cibum valetudinis causa sumptum, facultas Eucharistiæ suscipiendæ conceditur. Ceterum in Sacramentario S. Gregorii col. 75 opp. t. 5 ed. Paris. 1705, pueris, qui lac ob necessitatem suxerant, Eucharistia permittitur; quod etiam habet Ordo XV. Ecclesiæ Apamiensis apud Martenium de Antiq. Eccl. rit. l. 1 c. 1 art. 13 t. 1 p. 75 ed. ind. Ordo autem Romanus à Mabillonio descriptus t. 2. Musei Italici num. 46 p. 28, lactentes pueros tantum ante unam horam, quam Eucharistiam capiant, jejunos esse jubet. Quin etiam feria V. in Cœna Domini Eucharistiam in Ecclesiis quibusdam à non jejunis sumi consuevisse, constat ex can. 29 Concilii Carthaginensis III. apud Labbæum t. 2 col. 1405 ed. Ven., qua de re rogatus S. Augustinus Ep. 54 ad Januar. cap. 5 col. 126 t. 2 cit. ed., respondit, servandam esse locorum consuetudinem. Verum mos ille dandæ pueris Eucharistiæ jampridem antiquatus est, et illa, quam memoravi, consuetudo quarundam Ecclesiarum, dandæ non jejunis Eucharistiæ feria V. in cœna Domini, Ecclesiæ lege sublata est. Vide Juvenium de Sacrament. diss. 4 q. 8 art. 2 §. 1.

50. Olim fideles, qui sacrificio intererant, quotidie (1), atque, ut plurimum, sub utraque specie panis, et vini, Eucharistiam accipiebant (2). Sed nullum unquam ea de re præceptum fuit; et certe sub una tantum specie integrum sacramentum suscipi, catholica fides docet (3). Imminuta etiam christianorum charitate, quotidiana illa communio sensim desiit; ac denique necessitas suscipiendæ Eucharistiæ præcipuis quibusdam anni diebus ab Ecclesiâ imposita est. Primum ter in anno, hoc est, in Natale Domini, in Paschate, in Pentecoste (4); postremo semel, hoc est saltem in Paschate, Christiani omnes Pœnitentiæ, et Eucharistiæ sacramenta accipere jussi sunt (5).

(1) Quod ostendit illud Lucae Act. II. 42 de primis Christianis: *erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, et communicatione fractionis panis, et orationibus;* quod de Eucharistica Communione Patres intelligunt. Omnes, qui sacris mysteriis intererant, Eucharistiam suscipiebant. Justinus Apol. 41 n. 65 p. 83 ind. ed., Paris., Cyprianus de Orat. p. 192 ed. Paris. 1666, Autor lib. de Eccles. hierarch. cap. 5 §. 12 p. 290 t. 4 ed. ind.; et canone 10. Apostolorum apud Cotelerium PP. Apostol. p. 415 t. 1 cit. ed. damnantur fideles, qui ingrediuntur Ecclesiam, et scripturas audiunt, non autem perseverant in oratione, nec sanctam communionem percipiunt,

quem canonem explicans de frequenti communione, late disputat Beveregius in cod. canon. Eccl. primit. lib. 2 cap. 3 p. 80 t. 2 apud eundem Cotelierum l. c. Quin sua etiam etate quotidianam communionem Romæ viguisse, testatur Hieronymus Ep. 43 ad Pammachium n. 15 col. 225 opp. t. 1 ed. Vallars. Ver. 1754; quod, ipse inquit, *non reprehendo, nec probo*. Hieronymo antiquior, Didymus Alexandrinus de Trinit. lib. 3 c. 21 p. 598 ed. Bononiæ 1769, morem eundem memorat Ecclesiæ Alexandrinæ, vocatque Eucharistiam *desideratissimum Pascha*, quoniam fideles hoc sacramentum summo desiderio appetebant. Augustinus autem Ep. 521 col. 125 t. 2 ed. Ven. cit. variam ea de re Ecclesiarum consuetudinem demonstrat.

(2) Antiquius Christianos, ut plurimum, sub utraque specie Eucharistiam accepisse, patet ex Apostolo I. ad Corinth. XI 26 seq., Justino Martyre l. c., Cypriano ep. 57 p. 255 ed. Amstelædami, Cyrillo catech. 523 n. 21 et 22 p. 552 ed. Paris. 1720, Chrysostomo hom. 82 in Matth. p. 788 t. 7 ed. Montfaucon. Paris., Leone M. sermon. 41 c. 5 p. 111 opp. t. 1 ed. Rom. 1755, Zenone lib. 2 tract. 58 p. 251 et tract. 55 p. 280 t. 1 ed. August. Vindelic. 1758, aliisque compluribus. Ut plurimum, inquam; nam sæpe sub una tantum specie Eucharistiam datam constat, unde intelligitur, id semper Ecclesiam ratum habuisse, quod nullum sit præceptum, quo laici, et clerici sacrificium non conficientes, Eucharistiam sub utraque specie accipere compellantur. Revera ad ægrotos in lecto decumbentes sub una tantum specie Eucharistia plerumque deferebatur; atque ita eam Serapionem, et Ambrosium accepisse, tradunt Dionysius Alexandrinus apud Eusebium hist. eccles. lib. 6 cap. 44 p. 318 ed. Valesii Cantabrig. 1720, et Paulinus in Vit. Ambros. n. 47 opp. Ambros. t. 4 col. 15 ed. Ven. indic. Similiter pueris infantibus, ut plurimum, sub una specie dabatur sacramentum, et fideles, qui, ethnicis dominantibus, Eucharistiam domi servabant, solum accipiebant panem, quem unum memorant Patres, ac nominatim Tertullianus lib. 2 c. 5 ad Uxor. p. 169 ed. Rigaltii Paris. 1675, non autem vinum, quod facile corrumpitur. Quin etiam in publicis conventibus diu fideles sub una panis specie Eucharistiam suscepisse die Parasceves, ex Ordine Romano manifestum est. Fuscæ, ac diligenter ea de re contra Protestantés disserit Bossuetus duobus libellis, quorum alteri titulus est *de Communionem sub utraque specie*, alteri *defensa traditio de Communionem sub una specie*. Vide etiam Selvagium Antiq. Christian. lib. 3 c. 9, Drouvenium de Re sacrament. lib. 4 q. 8 cap. 2, et Juvenium de sacrament. diss. 4 q. 9 art. 2. In primis autem consulendus est doctissimus Cardinalis Garampius, qui in egregio opere, cui titulus: *Memorie della B. Chiara di Rimini*, diss. 5 p. 177 et seq., tum de quotidiana communionis, tum de Eucharistiæ sub utraque specie accipiendæ usu copiose, et præclare disputat. Ac gravissimas quidem habuit Ecclesia causas, propter quas communicandi consuetudinem sub altera tantum specie, non solum approbaret, sed etiam decreti auctoritate firmaret, easque numerat Catechismus Romanus par. 2 cap. 4 §. 66. Etate S. Thomæ adhuc in quibusdam Occidentis Ecclesiis consuetudo accipiendi sub utraque specie Eucharistiam perseverabat; uti patet ex ejus Summa par. 3 q. 80 art. 12. Græci tamen hanc consuetudinem nunc etiam retinent, atque eam permittendam censuerunt Concilium Florentinum, Leo X. in constit. Accepimus, et Clemens VII. in constit. Provisionis nostræ apud Guarram Pontificiar. constit. epitom. t. 2 p. 506. Confer Leonem Allatum adnot. 1 de eccles. occident. atque orient. consens. et Arcudium concor. occident. et orient. lib. 3 cap. 4. Italo-Græcis hæc consuetudo integra relinquitur à Benedicto XIV. in constit. Etsi pastoralis 57 §. 6 p. 106 n. 15

t. 1, et const. Allatæ sunt 47 §. 25 t. 4 ejus Bullarii p. 185 ed. Rom. seu Ven. 1758.

(3) Concilium Tridentinum sess. 21 cap. 1 et 2 de Communion. Quod etiam antea docuerat Synodus Constantiensis sess. 13 apud Labbæum t. 16 conc. col. 218, quæ jam ante istud tempus diutissime illam consuetudinem communicandi sub una specie, ab Ecclesia observatam fuisse, testatur.

(4) Concilium Agathense, habitum VI. sæculo, can. 18 col. 1000 t. 2 collect. Harduini ed. Paris., Sæculares, inquit, *qui Natali Domini, Pascha, et Pentecoste non communicaverint, catholici non credantur, nec inter catholicos habeantur*. Eadem habet Synodus Turonensis III. habita IX. sæculo, can. 50 col. 1050 t. 4 collect. Harduini. Falso Gratianus Agathensem canonem Concilio Eliberitano, ac Turonensem Fabiano Pontifici adscribit, can. 19 et 21 dist. 2 de consecr.: nam hæc disciplina multo post Eliberitanum concilium, ac Fabianum Pontificem inducta est.

(5) Concilium Tridentinum sess. 13 can. 9 de Eucharist. quo decreto confirmatus est canon concilii Lateranensis in cap. 12 de Pœnitent. et remission. Hic autem canon *Omnes utriusque sexus fideles*, saltem semel in anno proprio Sacerdoti sua peccata confiteri, et Eucharistiam suscipere jubet. Quæsitum est, quis proprius Sacerdos haberi debeat, et omnes ferre consentiunt, proprium Sacerdotem, cui sua quisque crimina semel in anno aperire debet, et à quo sacramentaliter absolvendus est, esse Parochum; salva tamen Summi Pontificis in toto orbe Christiano, et Episcoporum in suis diocesis auctoritate, qui et eam exercere ipsi possunt, et aliis sacerdotibus exercendam committere. Quare non tantum qui proprio parochi, sed etiam qui aliis Sacerdotibus à Summo Pontifice, aut Episcopo delegatis, sua confitentur crimina, Ecclesiæ præcepto satisfaciunt. Confer Natalem Alexandrum Dissert. de sensu Canonis Utriusque sexus in Thesaur. Theologic. t. 11 opuse. 9 p. 548 seq. Quod autem dicitur, ab omnibus Christianis Eucharistiæ sacramentum in Paschate esse accipiendum, id de hebdomada sancta, et octava Paschatis accipiendum est. Eugenius IV. in Bulla Fide digna 24 p. 33 t. 3 par. 3 Bullarii ed. Rom. ult.

(N. S. Non ubique ea vixit disciplina, ut quotiescunque Sacris interessent fideles, de SS. Christi Sacrificio participare cogerentur. Synodus enim Tolet. I Can. 15, non in eos, qui Ecclesias ingressi, aliquando non communicarent, sed in eos tantummodo invehitur, qui nunquam communicabant; constat tamen in Hispania frequentissime, Dominicis præsertim, festisque diebus, ad Sacram Synaxim accedere consuevisse, et ii duntaxat qui urbes vel nobilissima oppida incolebant, ubi Episcopus aderat, vel Presbyteri; quocirca Synod. Illiberit. Can. 21 eos tantum, qui in *Civitate erant positi*, Dominicis diebus Ecclesiam adire coegit. Quum enim ob Presbyterorum inopiam Vici quandoque Diaconis regerentur, ut indicat eadem Syn. Illiberit. Can. 77, qui eas inhabitabant, fideles, non nisi serius Missæ interesse, atque de Sacra participes fieri Communionem poterant. Neque ad veterem quotidianæ Communionis usum cum Roberto Sala in Notis ad Card. Bona loco cit. proferas Can. 28 Synodi Illiberit.; nos enim hujus disciplinæ nec minimum vestigium ex hujusmodi Canone, vel augurando, educere potuimus. Verum deinde tepescente charitate, sensim res eo delata est, ut plures Syn., à sæculo VI celebratæ, præcipue Agathen. an. 506 Can. 18, et Compost. an. 1056 Cap. 1, decreverint, laicos ter saltem per singulos annos communicare debere. Tandem, remisso per universum orbem pietatis studio, Ecclesia veluti coacta est præceptum suum ad annuam Communionem restringere. Optaret